

POSTANOWIENIE

24 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 24 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa X. Y.

przeciwko X. Y.(1)

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,

na skutek wystąpienia przez Sąd Apelacyjny w Krakowie

postanowieniem z 3 czerwca 2024 r., I ACa 1530/24,

o przekazanie do sądu równorzędnego,

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.**

[M. O.]

Postanowieniem z 3 czerwca 2024 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie, w sprawie z powództwa X. Y. przeciwko X. Y.(1) o ochronę dóbr osobistych i zapłatę wystąpił do Sądu Najwyższego o przekazanie innemu sądowi równorzędnemu, na podstawie art. 44¹ k.p.c., do rozpoznania apelacji obu stron wniesionych od wyroku Sądu Okręgowego [...] z 29 stycznia 2024 r.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny wskazał, że powódka jest małżonką X.Y.(2), który był [...], pozwana jest zaś byłą żoną X. Y.(2) i sędzią Sądu Rejonowego [...].

W uzasadnieniu zwrócono także uwagę, że X. Y.(2) w sprawie rozwodowej prowadzonej z udziałem X. Y.(1) (na etapie apelacji toczącej się przed Sądem wnioskującym) wyrażał przeświadczenie, że postępowanie jest prowadzone przez Sąd Apelacyjny w Krakowie wadliwie, sprzecznie z regułami procedury cywilnej. Sąd wnioskujący podniósł także, że część sędziów z obszaru apelacji krakowskiej zna albo pozwaną albo męża powódki. Ponadto, wskazano, że do prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie kierowane były skargi na pozwaną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. powinno mieć miejsce w sytuacji, gdy rozpoznanie sprawy w danym sądzie, bez względu na to przez którego sędziego, godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości. Chodzi zatem, co do zasady, o tego rodzaju okoliczności, które są powiązane z danym sądem w znaczeniu ustrojowym (instytucjonalnym), a nie z konkretnym sędzią (postanowienie SN z 31 maja 2023 r., III CO 260/23). Wiąże się to z założeniem postrzegania sądu jako bezstronnego (zgodnie z paremią *„justice must not only be done, it must also be seen to be done”* - sprawiedliwość musi być nie tylko wykonywana, ale musi być również widziana, że jest wykonywana, zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 26 października 1984 r. w sprawie De Cubber przeciwko Belgii, ECLI:CE:ECHR:1984: 1026JUD000918680, § 26; postanowienie SN z 16 maja 2023 r., III CO 329/23).

W ocenie Sądu Najwyższego okoliczności wskazane przez Sąd Apelacyjny w Krakowie nie uzasadniają przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu celem rozpoznania apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego [...] z 29 stycznia 2024 r.

Fakt, że pozwana jest sędzią Sądu Rejonowego [...] a powódka żoną [...], sam w sobie nie powoduje, że Sąd wnioskujący nie może być postrzegany jako sąd

bezstronny. Jeśli w ocenie sędziego, któremu sprawa została przydzielona do rozpoznania, zachodzą okoliczności, które mogłyby wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, to sędzia ten ma możliwość przedstawienia żądania jego wyłączenia. Brak jest natomiast podstaw do automatycznego przyjęcia, że w stosunku do każdego z sędziów Sądu wnioskującego zachodzą okoliczności uzasadniające ich wyłączenie ze wskazanych wyżej przyczyn. Również z uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie nie wynika, aby takie okoliczności występowały w odniesieniu do wszystkich sędziów tego Sądu, w którym sprawa mogłaby zostać przydzielona do rozpoznania. [...].

Przewidziana w art. 44¹ § 1 k.p.c. podstawa do wystąpienia do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi dla dobra wymiaru sprawiedliwości nie zastępuje innych, znanych procesowych instrumentów, przy wykorzystaniu których można osiągnąć gwarancję, że sprawa zostanie rozpoznana przez bezstronny sąd. Takim instrumentem procesowym od lat jest właśnie instytucja wyłączenia sędziego (postanowienie SN z 14 lipca 2021 r., IV CO 119/21). Sąd wnioskujący nie przedstawił argumentów na rzecz stanowiska, że wskazana wyżej instytucja jest w niniejszej sprawie niewystarczającym rozwiązaniem dla oceny tego, czy sprawa w analizowanych okolicznościach zostanie rozpoznana przez sąd, spełniający wymagania standardu bezstronności. Co więcej, przyjmuje się, że nie jest podstawą do odebrania sprawy właściwemu sądowi sytuacja kierowania powództw przeciwko sędziom sądów znajdujących się w obszarze właściwości danego sądu oraz sytuacja spodziewanego zaistnienia przyczyny wyłączenia sędziego, nawet gdyby zaszła w stosunku do wszystkich sędziów wydziału (postanowienie SN z 29 stycznia 2024 r., III CO 1078/23).

Przekazania sprawy do sądu równorzędnego nie uzasadnia również fakt, że mąż powódki w sprawie rozwodowej prowadzonej z udziałem X. Y.(1), która na etapie apelacji toczyła się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie, wyrażał przeświadczenie, że jego proces prowadzony jest przez Sąd wnioskujący wadliwie, sprzecznie z regułami procedury cywilnej. Konsekwencją uznania za prawidłowe stanowiska Sądu wnioskującego byłaby bowiem konieczność stwierdzenia, że strona postępowania poprzez swoje działania, takie jak np. składanie wniosków czy skarg związanych z kwestionowaniem przez nią prawidłowości działania sądu,

mogłaby doprowadzić do przyznania stronom postępowań instrumentów służących manipulacjom składami mimo braku rzeczywistych okoliczności uzasadniających zarzut braku bezstronności (przy przyjęciu szerokiej interpretacji wynikającej z kryteriów wynikających z orzecznictwa sądów oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – zob. np. postanowienia SN: z 12 maja 2022 r., III CO 401/22; z 16 maja 2023 r., III CO 320/23; z 29 maja 2024 r., III CO 544/24), a przepisy odnoszące się do właściwości i normujące wyłączenie sędziów byłyby wykorzystywane jako narzędzia swoistego „wybierania” składu sądu bądź do zmiany sądu właściwego, zaś w sytuacjach skrajnych wręcz do wyłączenia możliwości osądzenia sprawy przez jakiegokolwiek sędziego w jakimkolwiek sądzie, co groziłoby paraliżem wymiaru sprawiedliwości.

Z tych samych względów za uwzględnieniem wniosku Sądu Apelacyjnego w Krakowie nie przemawia również fakt kierowania do prezesa Sądu wnioskującego skarg na pozwaną jako sędziego Sądu Rejonowego [...].

Z uwagi na powyższe orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[M. O.]

[ał]]